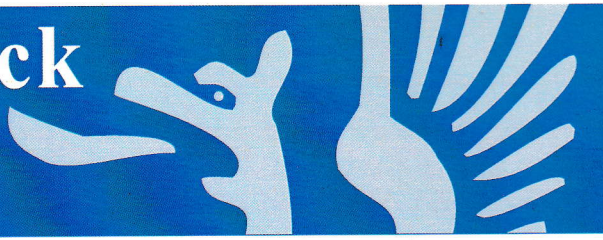
Manuale Beck

Ion Gâlea

Dreptul tratatelor

Editura C.H. Beck

II 23460

Ion Gâlea

Dreptul tratatelor

C - 276433

276433
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECĂ 2

Editura C.H. Beck
București 2015

Cuprins

Prefață ..... **XIII**

Abrevieri ..... **XV**

Capitolul I. Elemente introductive **1**
Secțiunea 1. Ce reprezintă dreptul tratatelor? 1
§1. Dreptul tratatelor – „reguli despre reguli". Obiectul de studiu și de reglementare 1
§2. Unde se regăsesc normele care compun dreptul tratatelor? 2
Secțiunea a 2-a. Cutuma internațională și dreptul tratatelor 3
§1. Codificarea dreptului tratatelor – de ce a fost necesar un „tratat despre tratate"? 3
§2. Implicațiile naturii cutumiare a normelor din Convențiile de la Viena 6
§3. Relația dintre Convenția de la Viena din 1969 și dreptul cutumiar 8
Secțiunea a 3-a. Relevanța dreptului intern pentru dreptul tratatelor 11
§1. Dreptul intern nu reprezintă izvor de drept internațional 11
§2. Relevanța dreptului intern pentru chestiunea consimțământului unui stat 13

Capitolul II. Ce reprezintă un „tratat"? **15**
Secțiunea 1. Definiția tratatului și elementele esențiale 15
§1. Caracterul generic al termenului 15
§2. Posibile definiții ale termenului „tratat" 16
§3. Elementele esențiale ale tratatului 20
Secțiunea a 2-a. Capacitatea de a încheia tratate 22
§1. Alte subiecte de drept internațional 23
§2. Entități ale unor state federale, entități autonome, teritorii dependente 24
§3. Situația în care calitatea de „stat" este disputată 25
§4. Situația în care calitatea de „organizație internațională" este contestată 26

Capitolul III. Distincția dintre tratate și alte categorii de documente **29**
Secțiunea 1. Tratatele și actele neobligatorii din punct de vedere juridic 29
§1. Tendința din jurisprudența internațională: lipsa condițiilor de formă 29
§2. Divergențele din doctrină 32
§3. Elemente din practica României 36
3.1. Memorandumuri de înțelegere 36
3.2. Declarații politice 38
§4. Cum se configurează distincția între tratate și documentele politice neobligatorii? 42
Secțiunea a 2-a. Tratatele și contractele de stat 43
§1. Definiția contractelor de stat 43
§2. Fenomenul „internaționalizării" contractelor de stat 44
§3. Contracte de stat încheiate între subiecte de drept internațional 46

Capitolul IV. Etapele încheierii tratatelor (I). Negocierea **50**
Secțiunea 1. Elemente prealabile 50
§1. Enumerarea etapelor 50
§2. Persoanele împuternicite să realizeze negocierea 50
§3. Deplinele puteri 51
Secțiunea a 2-a. Negocierea 53
§1. Precizări prealabile 57
1.1. Anterioritatea negocierilor 57
1.2. Buna-credință în negocieri 58
§2. Elemente practice privind negocierea 59
2.1. Fixarea obiectivelor 61
2.2. Identificarea tipologiei negocierii 61
2.3. Acțiunea unitară a delegației 63
2.4. Aspecte practice în desfășurarea negocierilor 64

Capitolul V. Etapele încheierii tratatelor (II). Adoptarea, autentificarea, exprimarea consimțământului, intrarea în vigoare **68**
Secțiunea 1. Adoptarea 68
§1. Ce reprezintă adoptarea 68
§2. Unanimitate, consens, majoritate 70
Secțiunea a 2-a. Autentificarea 72
§1. Formele autentificării 72
§2. Practica „alternatului" 76
§3. Efectele autentificării 77
Secțiunea a 3-a. Exprimarea consimțământului 79
§1. Egalitatea formelor de exprimare a consimțământului 79
§2. Ratificarea, aprobarea, acceptarea 82
§3. Semnarea și schimbul instrumentelor din care este constituit tratatul 85
§4. Aderarea 87
Secțiunea a 4-a. Intrarea în vigoare 89
§1. Regula generală 89
§2. Regula reziduală 93
§3. Crearea „legăturii convenționale" 94
§4. Aplicarea imediată a prevederilor procedurale 95
Secțiunea a 5-a. Aplicarea provizorie 95
§1. Elemente generale 95
§2. Efectele aplicării provizorii 98
§3. Încetarea aplicării provizorii 100

Capitolul VI. Rezervele la tratate **102**
Secțiunea 1. Ce reprezintă o rezervă? 102
§1. Definiția rezervei 102
§2. Rezervele și declarațiile interpretative 106
§3. Declarațiile condiționale 111
Secțiunea a 2-a. Condițiile privind formularea rezervelor 113
§1. Evoluția condițiilor 113
§2. Condițiile prevăzute de Convenția de la Viena 115
§3. Ce înseamnă o rezervă incompatibilă cu obiectul și scopul tratatului? 120

Secțiunea a 3-a. Acceptarea și obiecțiile la rezerve 124
Secțiunea a 4-a. Efectele rezervelor și ale obiecțiilor 126
§1. Efectele rezervelor acceptate 126
§2. Efectele obiecțiilor la rezerve 128
§3. Produce efecte o rezervă invalidă? 133
Secțiunea a 5-a. Retragerea rezervelor și obiecțiilor 136
§1. Retragerea rezervelor 136
§2. Retragerea obiecțiilor 137
Secțiunea a 6-a. Elemente problematice cu privire la rezerve 138
§1. Rezervele „tardive" 138
§2. Posibilitatea de a se retrage și a adera din nou cu rezervă 139

Capitolul VII. Efectele tratatelor 142
Secțiunea 1. Efectele tratatelor între părți 142
§1. *Pacta sunt servanda* 142
§2. Imposibilitatea invocării dreptului intern pentru justificarea neexecutării unui tratat 144
§3. Neretroactivitatea 146
§4. Aplicarea teritorială 150
Secțiunea a 2-a. Efectele tratatelor față de terți 154
§1. Regula generală 154
§2. Regimurile obiective 155
§3. Constituirea unui drept 157
§4. Revocarea sau modificarea unui drept 159
§5. Constituirea, modificarea și revocarea unei obligații 161
Secțiunea a 3-a. Tratatele succesive 162
§1. Identificarea problemelor 162
§2. Art. 103 din Carta ONU 164
§3. Principiul *lex posterior derogat legi priori* 166
§4. Clauzele de conflict 170
§5. Incompatibilitățile între obligații în raporturile cu terții 172

Capitolul VIII. Interpretarea tratatelor 175
Secțiunea 1. Elemente introductive 175
§1. Importanța interpretării 175
§2. Principalele „dileme" referitoare la interpretare 178
Secțiunea a 2-a. Regula generală de interpretare 181
§1. Prezentarea regulii generale. Aplicarea unitară a regulilor de interpretare 181
§2. Buna-credință 182
§3. Înțelesul obișnuit al termenilor 184
§4. Contextul 186
§5. Obiectul și scopul tratatului 189
§6. Acordurile interpretative 192
§7. Practica subsecventă 194
§8. „Altă regulă pertinentă de drept internațional" 198

Secţiunea a 3-a. Mijloace complementare de interpretare 200
§1. Prezentarea art. 32 din Convenţia de la Viena 200
§2. Lucrările pregătitoare 201
§3. Circumstanţele încheierii tratatului 204
Secţiunea a 4-a. Interpretarea tratatelor încheiate în mai multe limbi 205
§1. Elemente de practică. Regula generală 205
§2. Prezumţia aceluiaşi înţeles 207
§3. Reconcilierea variantelor lingvistice în caz de divergenţă 208

Capitolul IX. Modificarea tratatelor 211
Secţiunea 1. Regula generală 211
§1. Elemente preliminare 211
§2. Prezentarea regulii generale 213
Secţiunea a 2-a. Practica în materia clauzelor de amendare 214
§1. Practica în cazul tratatelor bilaterale 214
§2. Practica în cazul tratatelor multilaterale 216
Secţiunea a 3-a. Reguli reziduale prevăzute de Convenţia de la Viena din 1969 220
§1. Amendarea tratatelor multilaterale în raport cu toate statele contractante 220
§2. Amendarea tratatelor între un număr restrâns de părţi 222

Capitolul X. Durata şi încetarea tratatelor 225
Secţiunea 1. Elemente preliminare 225
§1. Care sunt cauzele de încetare? 225
§2. Posibilitatea încetării parţiale 227
§3. Efectele încetării 229
Secţiunea a 2-a. Încetarea în temeiul prevederilor tratatului 230
§1. Tratate încheiate pentru durată nedeterminată cu posibilitate de denunţare 231
§2. Tacita reconducţiune 232
§3. Tratatele încheiate pe durată fixă fără posibilitatea de denunţare 234
§4. *„Sunset clauses”* 234
Secţiunea a 3-a. Încetarea prin acordul părţilor 235
Secţiunea a 4-a. Denunţarea 238
Secţiunea a 5-a. Încheierea unui tratat asupra aceleiaşi materii 241
Secţiunea a 6-a. Violarea substanţială 245
§1. Elemente generale 245
§2. Condiţiile invocării violării substanţiale 248
§3. Invocarea violării substanţiale în cazul tratatelor multilaterale 251
§4. Relevanţa violării substanţiale pentru folosirea forţei în dreptul internaţional 252
Secţiunea a 7-a. Imposibilitatea de executare 254
Secţiunea a 8-a. Schimbarea fundamentală a împrejurărilor (*rebus sic stantibus*) 256
Secţiunea a 9-a. Ruperea relaţiilor diplomatice sau consulare 260

Secțiunea a 10-a. Încetarea ca urmare a apariției unei norme subsecvente de *jus cogens* ... 262
Secțiunea a 11-a. Conflictul armat ... 264
Secțiunea a 12-a. Procedura în cazul încetării tratatelor ... 269

Capitolul XI. Nulitatea tratatelor ... 273
Secțiunea 1. Elemente generale privind nulitatea ... 273
§1. Enumerarea cauzelor. Efecte ... 273
§2. Procedura ... 275
Secțiunea a 2-a. Violarea dreptului intern referitor la competența de a încheia tratate ... 275
Secțiunea a 3-a. Încălcarea unei restricții privind competența de a exprima consimțământul ... 280
Secțiunea a 4-a. Eroarea ... 281
Secțiunea a 5-a. Dolul ... 285
Secțiunea a 6-a. Coruperea reprezentantului unui stat ... 286
Secțiunea a 7-a. Constrângerea reprezentantului unui stat ... 288
Secțiunea a 8-a. Constrângerea exercitată asupra statului cu amenințarea cu forța sau folosirea acesteia ... 290
Secțiunea a 9-a. Nulitatea pentru violarea unei norme de *jus cogens* ... 294
§1. Fundamentul teoretic ... 294
§2. Care sunt normele *jus cogens*? ... 296
§3. „Conflict" și „derogare" ... 298
§4. *Jus cogens* „dincolo" de Convenția de la Viena din 1969 ... 301

Capitolul XII. Succesiunea la tratate ... 303
Secțiunea 1. Elemente introductive ... 303
§1. Ce reprezintă succesiunea statelor? ... 303
§2. Dreptul aplicabil succesiunii la tratate ... 305
Secțiunea a 2-a. Tratatele bilaterale ... 307
Secțiunea a 3-a. Tratatele multilaterale ... 311
Secțiunea a 4-a. Situația transferului de teritorii ... 314
Secțiunea a 5-a. Tratatele obiective ... 316

Capitolul XIII. Elemente procedurale: depozitar, erori materiale, înregistrare ... 319
Secțiunea 1. Depozitarul ... 319
§1. Desemnare ... 319
§2. Imparțialitatea ... 320
§3. Funcțiile depozitarului ... 321
§4. Notificări ... 323
Secțiunea a 2-a. Corectarea erorilor ... 324
§1. Noțiunea de „eroare" ... 324
§2. Procedura de corectare a erorilor ... 327
Secțiunea a 3-a. Înregistrarea tratatelor la Secretariatul ONU ... 329

Capitolul XIV. Aplicarea tratatelor în dreptul intern **331**
Secțiunea 1. De ce este importantă aplicarea tratatelor în dreptul intern? 331
Secțiunea a 2-a. Modele teoretice 333
§1. Monismul și dualismul 333
§2. Abordarea pragmatică prin studierea tehnicilor constituționale 335
Secțiunea a 3-a. Analiza prevederilor Constituției României 338
§1. Imaginea generală a prevederilor privind dreptul internațional 338
§2. Regimul general al tratatelor 340
§3. Controlul constituționalității tratatelor 345
§4. Tratatele în materia drepturilor omului 346
Secțiunea a 4-a. Aplicarea în dreptul intern a tratatelor la care Uniunea Europeană este parte 351
§1. Competența Uniunii Europene de a încheia tratate 351
§2. Procedura încheierii tratatelor în Uniunea Europeană 355
§3. Valoarea juridică a tratatelor în dreptul Uniunii Europene 359
§4. Impactul dreptului european asupra tratatelor încheiate de statele membre 361

Capitolul XV. Legislația română privind tratatele **366**
Secțiunea 1. Clasificarea operată de legislația română 366
§1. Consacrarea clasificării în dreptul român 366
§2. Criteriul clasificării 368
§3. Lipsa relevanței clasificării în dreptul internațional 371
Secțiunea a 2-a. Proceduri pentru încheierea tratatelor în legislația română 373
§1. Scopul legii 373
§2. Aprobarea negocierii și semnării 373
§3. Exprimarea consimțământului 375
§4. Aplicarea provizorie 381
§5. Intrarea în vigoare, modificarea și încetarea valabilității 382
§6. Publicarea tratatelor și a informațiilor referitoare la acestea 385
§7. Anumite tratate în domeniul militar 387
Secțiunea a 3-a. Procedura în cadrul tratatelor „mixte" 389
§1. Necesitatea unei reglementări separate 389
§2. Principalele prevederi ale Legii nr. 276/2011 392

Anexe **395**
Anexa 1. Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor între state 395
Anexa 2. Legea nr. 590/2003 privind tratatele 415
Anexa 3. Legea nr. 276/2011 privind procedura prin care România devine parte la tratatele încheiate între Uniunea Europeană și statele membre, pe de o parte, și state terțe sau organizații internaționale, pe de altă parte 431
Anexa 4. Acte neobligatorii din punct de vedere juridic 434
4.a. Declarația politică a Președintelui României, Traian Băsescu și a Președintelui Ucrainei, Viktor Iușcenko 434
4b. Declarația comună privind Parteneriatul strategic pentru secolul XXI între România și Statele Unite ale Americii 436

Anexa 5. Instrument de depline puteri pentru semnarea unui tratat bilateral..... 439
Anexa 6. Instrument de ratificare..... 440
Anexa 7. Notificare privind îndeplinirea procedurilor interne necesare pentru intrarea în vigoare a unui tratat..... 441
Anexa 8. Protocol privind schimbul instrumentelor de ratificare..... 442

Bibliografie..... 443